

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΌΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1947

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Γ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ (1900-1947)

Ζ. ΟΥΓΚΩ ΚΑΙ ΜΠΩΝΤΕΛΑΙΡ

Ένα αγαπημένο θέμα των ρομαντικών είναι ο τόπος απ' όπου πέρασε ή χαρά κι' ή αγάπη κι' ύστερα με τον καιρό έρημώθηκε αφήνοντας μόνο αναμνήσεις νοσταλγικές ή που ο καιρός τον άλλαξε, του κατάστρεψε τη μορφή που είχαμε συμπαθήσει και μās τον έκαμε αγνώριστο. 'Υπάρχει πράγματι στις «Εσωτερικές Φωνές» του Βίχτορα Ούγκω ένα τέτοια τυπικό ποίημα, με τίτλο «Περασμένα» όπου για θέμα παίρνει ο ποιητής ένα μεσαιωνικό βασιλικό Πύργο. Τόν συνδέει με ιστορικά ειδύλλια ξεχασμένα και με λυπηρές έρωτικές ιστορίες, όπου ή ωραία Γαβριέλλα στις παραμονές του γάμου της με τον Έρρικο 4ο (1573 - 1559) πέθανε από αιφνίδιαν αρρώστια και μέσα σ' αυτή τή σκηνοθεσία του έρημωμένου Πύργου και του εγκαταλειμμένου πάρκου αφήνει μόλις να υποτίθεται, πώς περιδιαβάζει ο ίδιος ο ποιητής τώρα, αναπολώντας τους παληούς έρωτικούς θρύλους, και συνάγοντας έμμεσα τή ματαιότητα του κόσμου και του έρωτα.

Θέλοντας ο Κάρολος Μπωντελαίρ να χειρισθί ένα ανάλογο θέμα, δηλαδή τό πόσο ο χρόνος μάς στέκεται έχθρικός καταστρέφοντας ό,τι αγαπούμε και σκορπίζοντάς μας τήν απόγνωση, παίρνει εύθως έξ αρχής, χωρίς περιστροφές, τήν υποκειμενική του έμπειρία και για θέμα τό ίδιο τό Παρίσι και περιγράφει τις μεταβολές που του τό καταστρέφουν. Οι εικόνες που μεταχειρίζεται δέν είναι άπλη αναδρομή στη χωρογραφία του έγγυος παρελθόντος, άλλ' είτε είναι ένα ρεαλιστικό συναίσθημα του δρόμου ή ή ανάμνηση από τόν ίδιο ποιητή ένός τέτιου συναισθήματος, είτε, αν θέλει ν' αντιπαραβάλλει αυτό που περιγράφει με κάτι, τότε καταφεύγει σέ σύμβολα μυθολογικά γεμάτα μεγαλοπρέπεια και τραγικότητα, αντί της Γαβριέλλας, παίρνει τήν ίδια τήν 'Ανδρομάχη, τήν άποσπā από τή φλεγόμενη και νικημένη Τροία και τής καρφώνει στην ψυχή τό τελευταίο δράμα, καθώς πηγαινέι στις άλλεπάλληλες έξορίες τής κατάπτωσης τής.

'Η διαφορά σέ δυναμικότητα, σέ παραστατικότητα και σέ συναισθηματική αληθοφάνεια (δέν θέλω νά μεταχειρισθώ τόν δρο ειλκρίνεια, γιατί κακά νομίζεται πώς είναι κάτι άπαραίτητο στην τέχνη, όπου όλα είναι και πρέπει νά είναι υποβολή και μόνο)

είναι χτυπητή. Στην πρώτη περιγραφή (του Ούγκω) βλέπει κανείς κάποιο καλοούπι που δείχνει τήν τάση νά ξεθωριάσει, νά ξεθυμάνει. "Όσο ωραία κι' αν είναι ή έκτέλεση ή στιχουργική, ένα στοιχείο συμβατικότητας καλλιτεχνικής έρχεται νά ψυχράνει τόν αναγνώστη, διαισθάνεσαι τή χρήση ώρισμένων από πριν στοιχείων, βλέπεις χωρίς νά τό θέλεις τήν έφαρμογή κάποιας μεθόδου, ή τεχνική, όσο κι' αν ανήκει στο μεγαλείτερο ποιητή του αιώνα του, είναι διαφανής. 'Αντίθετα, στο ποίημα του Μπωντελαίρ τά ποιητικά στοιχεία έρχονται άδρά, ή έναλλαγή μεταξύ του μεγαλείου των συμβόλων τής μυθικής αρχαιότητας, με τήν έπιβολή τής άμεσης, τής ρεαλιστικής πραγματικότητας του ίδιου μας του περιβάλλοντος σέ μιά διαλεγμένη ζωηρή κ' έντυπωσιακή παράστασή του, δηλαδή ή ανάμιξη στοιχείων που από τή μιά μεριά παίρνουν διαστάσεις θρησκευτικότητας και δέους, ένω απ' τήν άλλη τό ίδιο δέος μετατοπίζεται θαυμαστά και καλύπτει μιά γυμνή σύγχρονη πραγματικότητα, αποτελούν κι' όλας εφρήματα, που ούτε έφαρμογή καμμιάς μεθόδου θυμίζουν, ούτε γεννήματα καμμιάς συμβατικότητας είναι, αλλά έπιβάλλονται με τήν τραγική τους ψυχικότητα κι' έκπλήσσουν, γιατί προσφέρουν κάτι νέο : Αύτή ή προσφορά διαρκώς και κάτι νέου είναι τό άψευδέστερο δείγμα τής μεγάλης τέχνης. Είπα «κι' όλας» και μ' αυτό έννοώ πώς τά στοιχεία αυτά τής άδολης τέχνης τά βρίσκομε σ' ένα ποίημα του Μπωντελαίρ που δέν ανήκει σ' εκείνα που χαρακτηρίζουν τήν προσωπικότητά του στα ποικίλα της φανερώματα, σ' ένα ποίημα που δέν ανήκει διόλου στα καλλίτερά του, κι' είναι ακριβώς ένα τής σειράς που είναι αφιερωμένο στον ίδιο τόν Βίχτορα Ούγκω. Και ή αφιέρωση άκόμη, αλλά και έξωτερική μορφή δείχνει πόσο ο ίδιος ο Μπωντελαίρ γράφοντας αυτά τά ποιήματά του είχε τή συνείδηση πώς ψελλίζει ποιητικά με γυμνάσματα που προσπαθούν νά προσεγγίζουν τό μεγαλείο του μεγάλου Δασκάλου. 'Εντούτοις ύποσυνείδητα κήρυσσε τήν επανάσταση, έγκαινίαζε τις αιώνιες αρχές τής αληθινής ποίησης, χωρίς ούτε νά τό υποψιάζεται. Αυτό θά πη ποιητής και καλλιτέχνης γενικά: "Αμα είσαι

προωρισμένος νὰ δημιουργήσεις κάτι θέλοντας καὶ μὴ θὰ προχωρήσεις τὸ μαγικό σου δρόμο, σπάζοντας μεθόδους, μεταβάλλοντας τὰ παραδεγμένα, τολμώντας τὰ ὅσα θὰ τρώμαζαν τὸν κοινὸ καλλιτέχνη. Καὶ καταντᾶ περίεργο νὰ υποβιβάζεται ὁ μεγάλος Δάσκαλος καὶ ν' ἀνεβαίνει ὁ Μαθητὴς, ἐνῶ πάλι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ Δάσκαλος εἶναι ζήτημα ἂν θὰ εὑρίσκε τὸ δρόμο του ὁ Μαθητὴς. Θὰ μοῦ πῆτε: "Ὅστε ἐκτοπίσθηκε τόσο εὐκόλα μιά φυσιογνωμία σὰν τὸν Οὐγκώ; Τολμῶ νὰ πῶ ὅτι ναί. Σήμερα, στοὺς καιροὺς μας, ἀπὸ τὸν Οὐγκώ, σὰν ἀμεση πηγὴ μελέτης φρονῶ πὼς τίποτε ἢ πολὺ λίγα ἔχουμε ν' ἀντλήσουμε. Ὅτι ὅμως ἱστορικά καὶ ἐμμεσα τοῦ ὀφείλουμε πολλά, ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ παραδείγματα εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι τοῦ χρωστοῦμε τὸν Μπωντελαίρ.

Ἔχω τὴν ἐλπίδα πὼς, ἂν παραθέσω τώρα, ὅσῳ ἀπὸ τὴν παραπάνω εἰσαγωγή, τὰ δύο κείμενα πού ἀνάφερα σὲ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα τους, θὰ μπορέσει ἔστω καὶ ὁ ἀκατατόπιστος, ὁ μὴ εἰδικευμένος ἀναγνώστης νὰ αἰσθανθῆ, σὰν σύγχρονος ἀνθρώπος, αὐτὸ πὺ προσπαθῶ νὰ περιγράψω. Δὲν λέω νὰ νοιώσει, γιατί στὰ ζητήματα τῆς τέχνης, ἡ αἴσθηση καὶ τὸ συναίσθημα εἶναι ἐκεῖνα πὺ διδάσκουν καὶ κατηχοῦν, πολὺ ἀμεσώτερα ἀπὸ τὸ Λόγο. Σὲ αὐτὴ τὴν αἴσθηση ἢ ἔστω καὶ τὴ διαίσθηση βασιζομαι, πὼς θὰ προκαλέσουν τὴν ἀποκάλυψή τους. Μεγάλο βέβαια μειονέκτημα εἶναι τὸ ὅτι αὐτὸ πὺ παραθέτω εἶναι μιά πρόχειρη μετάφραση. Γιατὶ καταλαβαίνει ὁ καθένας πόσο, γιὰ ἕνα ποίημα, σημαντικό ρόλο παίζει ἡ γλῶσσα του, ἡ μουσικὴ τῆς, ἡ στιχοιουργία. Νεκρῶνεται τὸ ποίημα μεταφρασμένο, καθὼς νεκρῶνεται καὶ μιά εἰκόνα στὴν ἀναπαράστασή τῆς τῆ φωτογραφικὴ δίχως τὰ χρώματα, πὺ θάλεγε κανεὶς πὼς εἶναι ἡ ζωὴ τῆς. Ἀλλὰ δὲν μπορῶ ἐδῶ νὰ δώσω τίποτε περισσότερο. Ὅποιοι ἐνδιαφερθῆ δὲν εἶναι δύσκολο ν' ἀνατρέξει στὰ πρωτότυπα· δὲν εἶναι εὐτυχῶς δυσεύρετα τὰ κείμενα.

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ἦταν ἕνας μεγάλος πύργος ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Λουδοβίκου δέκατου τρίτου. Ὁ ἥλιος στὸ βασιλεμά του κοκκίνιζε τὸ ξεχασμένο αὐτὸ παλάτι. Τὸ κάθε του παράθυρο ἀπὸ μακρὰ, μεταβαλλόμενο σὲ καμῖνι, ἔχανε τὴ μορφή του καὶ γινόταν φωτιά. Ἡ στέγη χανόταν πνιγμένη ἐλῆ στὶς ἀχτίνες. Κάτω ἀπ' τὰ μάτια μας ἀπλωνόταν, παληὰ δόξα νικημένη, ἕνα δάσος πὺ τὸ χορτάρι του τώρα πλημμυροῦσε τὸ δρόμο μας, ὅπου, σὲ μιά γωνιά, μισοσκεπασμένος ἀπὸ κισσό, ἐπάνω σὲ τεφρὸ βᾶθρο ὁ Χειμῶνας, ἀγαλμασκυθρῶπὸ, ζεσταίνεται τεντώνοντας τὰ χέρια του πρὸς μιά μαρμαρένια φωτιά. Ὡ πένθος! κοιμῶταν ἡ μεγάλη στέρνα, λίμνη μοναχικὴ. Ἕνας πρασινισμένος Ποσειδῶνας

σάπιζε ἐκεῖ στὰ νερά τῆς. Οἱ καλαμιές κρύβανε τὸ νερὸ καὶ τὸ νερὸ ὑπόσκαφτε τὴ γῆς, ἐνῶ τὰ δέντρα συμπλέκαν τὶς γέρικες αὐστηρές τῆς διακλαδώσεις, ἀπὸ ὅπου ἄλλοτε πέφτανε ἔτοιμοι στίχοι γιὰ τὸν Μποαλώ. Ἦταν στιγμὲς πὺ ἔβλεπες νὰ πλανιόνται μέσα στὸ δάσος ὠραία ἐλάφια· νοσταλγοῦσαν θαρρεὶς τοὺς κυνηγούς. Ἦταν στιγμὲς πὺ ἔβλεπες, φτωχὰ λευκὰ μάρμαρα συγκρατημένα ἀπ' τὸν κορμὸ γερασμένου δέντρου, μοναχές, ἀλλοίμονο, κάτω ἀπ' τὸν κῆπο πὺ κατάντησε σήμερα φράχτης, ν' ἀναστενάζουν ἀδελφωμένες ἡ Γαβριέλλα κι' ἡ Ἀφροδίτη! Οἱ μανδύες πὺ τὶς ἀνασήκωνε ἀπὸ πίσω τὸ μακρὸ σπαθί, δὲν διαβαίνουν, ἀλλοίμονο, πιά ἀπὸ τοῦτο τὸ βουβὸ περιβόλι. Οἱ τρίτωνες φαίνονται σὰ νάκλεισαν τὰ βλέφαρά τους. Καί, στὴ σκιά, μισοανοίγοντας τὰ μαρμαρένια τῆς σαγόνια μιά ἀρχαία σπηλιά βαρυστησμένη χασμουριόταν στὸ βάθος τοῦ δάσους. Τότε ἦταν πὺ σοῦ εἶπα: Ὁ πύργος τοῦτος μέσα στὶς σκιές του κράτησε τὸν ἔρωτα, ἐξίσου δροσερὸν ὅπως ἀνθίζει σήμερα στὴν καρδιά σου, καὶ τὴ δόξα, καὶ τὰ γέλια καὶ τὶς γιορτές, ἀναρίθμητες· κι' ὅλη ἡ χαρὰ ἐκείνη τὸν κάνει σήμερα σκοτεινὸ, καθὼς μαυρίζει ἕνα κύπελλο πὺ τὸ ἴδιο τὸ ὑγρὸ του τὸ σκουριάζει. Στὴ σπηλιά τούτη, πὺ τὴν πλάκα τῆς σκέπασε ἡ χλόη, ἐρχόταν μὲ κατεβαστὰ τὰ μάτια ἐνῶ ἡ καρδιά τῆς χτυποῦσε εἴτε ἡ ὠραία Κωσσάδα εἴτε ἡ μικρὴ Καντάλη, πὺ, σὰν φέουδο καταχτημένο ἀπὸ βασιλικὸν ἔραστή, καθὼς ἔμπαινε τούλεγε «Μεγαλειότατε» καὶ καθὼς ἔβγαινε «Λουδοβίκε». Μακρὰ στὸ ἀπέραντο δάσος ἀκουγόταν γέλια. Ἐρχόταν ἀπὸ ἄλλους ἔραστες, πὺ πλημμυροῦσαν στὴν ἔκτασή τους. Κάποτε ἡ σιωπὴ σταματοῦσε τὸ παραμιλητὸ τῆς. Τρυφερὰ τὴ ρωτοῦσε: «Μὰ γιατί ν' ἀναστενάξεις;» Γλυκὰ κ' ἐκείνη τοῦ ἀποκρινόταν: «Μὰ γιατί νᾶσαι συλλογισμένος;» Κι' οἱ δύο τους, ὁ ἄγγελος κι' ὁ βασιληάς, μὲ τὰ χέρια ἐνωμένα, τὰ βλέμματα, τὴν ἀναπνοή, τὶς σκέψεις τους ἐνωμένες, περπατοῦσαν περήφανοι, χαρωποί, πατώντας τὴν πρασινάδα. Ὡ καιροὶ σβυσμένοι καὶ λαμπράδες χαμένες! Ὡ ἥλιοι πὺ κατεβήκατε πίσω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα!

(Ἀπὸ τὶς «Voix intérieures» τοῦ Victor Hugo, Ἀπρίλης 1835).

Ο ΚΥΚΝΟΣ

(Χαρισμένο στὸν Βίχτορα Οὐγκώ).

Ἀνδρομάχη, ἐσένα σκέπτομαι! Τὸ ποταμάκι τοῦτο, φτωχὸς καθρέφτης καὶ λυπητερός πὺ κάποτε ἀπόδοσε ὄλο λάμψη τὸ ἀπέραντο μεγαλεῖο τὸ ἀναδιδόμενο ἀπὸ τὶς θλίψεις μῆς βασιλικῆς χήρας, ὁ ψεύτης τοῦτος ὁ Σιμόεις πὺ τὸν εὐρύναν τὰ δάκρυά σου, γονιμοποίησε ξαφνικὰ τὴν εὐφορία τῆς μνήμης μου, καθὼς διάσχιζα τὸ καινούργιο

Καρουσέλ. Τὸ παλιὸ Παρίσι δὲν ὑπάρχει πιά (ἡ μορφή μιᾶς πολιτείας ἀλλάζει, ἀλλοίμονο, πῶ γρηγορὰ κι' ἀπ' τὴν καρδιά μιᾶς πεθαμένης)· μόνο μὲ τὶς θύμησης πιά τῶρὰ ξαναβλέπω τὰ παραταγμένα ἐκεῖνα παρὰ-πῆγματα, τὰ μόλις σχεδιαζόμενα σχήματα ἀπὸ χωνιά καὶ ἀπὸ τουλούμια, τὰ χορτάρια, τοὺς μεγάλους ὄγκους ποὺ σχηματίζαν τὰ πρασινοσιμένα βαλτονέρια κι' ὅλη τὴν πραγματῖα τῆς ἀγορᾶς ποὺ γυάλιζε ἀνάκατα στὶς μύστρες. Ἐκεῖ πῶ κατῶ βρίσκονταν ἄλλοτε τὸ θηριοτροφεῖο· ἐκεῖ ἦταν, πού, ἓνα πρωινό, καθὼς ξυπνάει κατῶ ἀπὸ καθάριους οὐρανοὺς ἢ Δουλειά, καθὼς οἱ ὁδοκαθαριστὲς σηκώναν σίφουνα σκοτεινὸ στὸ σιωπῆλον ἀέρα, ἐκεῖ ἦταν ποὺ εἶδα ἓνα κύκνο δραπέτη ἀπ' τὸ κλουβί του νὰ βαδίζει μὲ τὰ πλατεῖά του πόδια, νὰ σαρώνει τὸ ξερὸ τὸ ὁδὸστρώμα καὶ τὸ λευκὸ του πτίλωμα νὰ τὸ σέρνει στὴν τραχειὰ τῆ δημοσιᾶ. Ἄνοιγε τὸ ζῶο τὸ ράμφος του μπροστὰ σ' ἓνα ρυάκι ξεραμένο, ἔλουζε τὰ φτερά του σπασμωδικὰ στὴ σκόνῃ καὶ μὲ γεμάτη τὴν καρδιά ἀπὸ τὴν ὠραία τὴ λίμνη τὴν πατρογονικὴ του, ἔλεγε: «Νεράκι, πότε θὰ μοῦ βρέξεις; ἀστροπελέκι, πότε θὰ μοῦ βροντήξεις;» Βλέπω τὸ δύστυχο τοῦτο πουλί, μῦθο περίεργο τῆς μοίρας, σάν τὸν ἄνθρωπο τοῦ Ὀβιδίου, νὰ τεντώνει τὸ μακρὸ λαιμὸ μὲ σπασμοὺς γιὰ νὰ ψηλώσει τὸ κεφάλι πρὸς ἓναν οὐρανὸ εἰρωνικὰ σκληρόκαρδο καὶ καταγάλανο, σάν νᾶθελε νὰ ἐπιτιμήσει τὸ θεὸ γιὰ τοῦτο τὸ ἄδικο! Ἀλλάζει τὸ Παρίσι, ἀλλ' ἀπὸ τὴ μελαγχολία μου τίποτε δὲν μετακινήθη! Παλάτια νηόχτιστα, σκαλωσιές, γιαιτιά, συνοικίες, ἄλλοτε προάστεια στὸν καιρὸ μου, ὅλα γιὰ μένα γίνονται ἀλληγορία κι' οἱ ἀγαπημένες μου θύμησης μὲ βαραίνουν πῶ δυσβάσταχτα κι' ἀπὸ βράχους. Κ' ἔτσι μπροστὰ ἀπὸ τοῦτο τὸ Λοῦβρο μιὰ εἰκόνα ἔρχεται καὶ μὲ

καταπλακώνει, σκέπτομαι τὸ μεγάλο μου κύκνο μὲ τὰ τρελλὰ του κουνήματα, σάν τοὺς ἐξόριστους γελοῖον καὶ ὑπέροχο, νὰ τὸν κατατρῶνε οἱ ἀκατανίκητες ἐπιθυμίες! Κι' ἀκόμα σκέπτομαι ἔσένα, Ἄνδρομάχη, ριγμένη ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ ἑνὸς μεγάλου ἀντρός, ζῶο ταπεινὸ κατῶ ἀπ' τὴν ἐξουσία τοῦ ὑπερόπτη Πύρρου, ἐκστατικὰ νὰ σκύβεις μπροστὰ σ' ἓναν τάφο ἀδειανό· χήρα τοῦ Ἐχτορα, ἀλλοίμονο, ξεπεσμένη σὲ γυναῖκα τοῦ Ἐλενου! Καὶ σκέπτομαι ἀκόμη τὴν ἀραπίνα, σκελετωμένη καὶ φθισικὰ, νὰ βουλιάζει στὶς λάσπες καὶ νάναζητᾶει μὲ πλάνο βλέμμα, πίσω ἀπ' τὸ πηχτὸ τεῖχος τῆς ὀμίχλης, τὶς φυτεῖες τοῦ κακάου τῆς λαμπρῆς Ἀφρικῆς τῆς, ποὺ ἀπουσιάζουν. Σκέπτομαι ὄλους ὄσους χάσαν ὄ,τι δὲν ξαναβρίσκεται ποτέ! ποτέ πιά! αὐτοὺς ποὺ ποτίζουν τὴ δίψα τους μὲ δάκρυα καὶ ποὺ θηλάζουν τὴ θλίψη σὰ νὰ θηλάζαν μιὰ καλὴ λύκαινα· σκέπτομαι τ' ἀδύναμα ὄρφανὰ ποὺ ξεραίνονται σάν τὰ λουλούδια! Κ' ἔτσι μέσα στὸ πηχτὸ δάσος, ὅπου ἐξόριστο χώνεται τὸ πνεῦμα μου, μιὰ παλιὰ θύμηση ἀντηχεῖ σάν τὴ μποροῦ ποὺ τὴ φυσᾶνε μὲ ὅλη τὴ δύναμη τοῦ στήθους! Σκέπτομαι τοὺς ναυτικούς τοὺς ἀλησμονημένους σὲ κάποιον ξερονῆσι, σκέπτομαι τοὺς αἰχμάλωτους, τοὺς νικημένους! Καὶ τόσα καὶ τόσα ἀκόμη...

(Ἀπὸ τὰ Tableaux Parisiens
τοῦ Baudelaire, κατὰ τὰ 1855).

Κ' ἐγὼ σκέπτομαι στὸ ἐρχόμενο ἄρθρο νὰ συνεχίσω τούτη τὴ γόνιμη ἀντιπαραβολὴ κειμένων Οὐγκώ καὶ Μπωντελαίρ, ποὺ διδάσκει πολὺ περισσότερα ἀπ' ὄσα ὄσεςδῆποτε κρίσεις καὶ θεωρίες καὶ προκαλεῖ τὴν ἀδέσμευτη παρατηρητικότητά τοῦ ἀναγνώστη, ὀξύνοντας τὶς κριτικὲς του ἱκανότητες.

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ

